

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник аварійно-рятувальної частини з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій
підполковник служби цивільного захисту
Володимир ПАЛАМАРЧУК

«_____» _____ 2024 року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

проведення практичного заняття

із тактичної підготовки

з особовим складом навчальної групи №11

22,23,24,25 квітня 2024 року

Тема: Розвідка зони НС. Задачі та види розвідки зони НС. Пошук постраждалих.
Дії рятувальників після знаходження постраждалих.

Навчальна мета: Навчити особовий склад.

Час проведення: 1 год.

Місце проведення: Навчальний клас МРЦ ШР ДСНС України (м. Київ, вул. Вишгородська, 150).

Навчально-матеріальне забезпечення: Методична розробка.

Нормативно-правові акти і література:

Наказ МВС України №340 від 26.04.2018 року „Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж”.

Наказ МНС України №312 від 07.05.2007 року „Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України”.

Порядок проведення заняття:

№ з/п	Питання, що відпрацьовуються	Короткий зміст	Методичні вказівки.
1	Організаційні заходи	<p>Шикування, прийом рапорту, перевірка зовнішнього вигляду.</p> <p>Оголошення теми і мети заняття. Нагадування правил безпеки праці.</p>	<p>Вишикувати особовий склад в одну шеренгу</p> <p>Час: 5 хв.</p>
2	Перевірка знань	<p>Питання повторення :</p> <p>Правильність виконання вправи.</p>	Час: 5 хв.
3	Відпрацювання практичної частини заняття	<p>Розвідка є важливим етапом проведення робіт з ліквідації наслідків НС, забезпечення безпеки рятувальників, потерпілих та населення. Розвідка зони НС полягає в збиранні всебічної інформації про осередок ураження з метою оцінки обстановки та прийняття рішення.</p> <p>Завданнями розвідки є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - встановлення зони та характеру НС; - визначення місць знаходження потерпілих та їхнього стану; - встановлення ступеня радіоактивного, хімічного, біологічного зараження; - оцінка стану об'єктів в зоні НС (будівель та споруд, інженерних комунікацій, ліній зв'язку, джерел водопостачання); - визначення осередків пожеж та інших небезпечних факторів (вода, газ, пара тощо) і джерел їх виникнення; - можливість та шляхи розвитку аварійної ситуації; - визначення шляхів під'їзду та евакуації потерпілих. <p><u>Розвідка зони НС може бути наступних видів:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. НАЗЕМНА РОЗВІДКА . 2. РАДІОЛОГІЧНА РОЗВІДКА. 3. ХІМІЧНА РОЗВІДКА. 4. ІНЖЕНЕРНА РОЗВІДКА 5. ПОЖЕЖНА РОЗВІДКА 6. МЕДИЧНА РОЗВІДКА 7. МЕДИЧНА РОЗВІДКА 8. БІОЛОГІЧНА РОЗВІДКА 9. ВЕТЕРИНАРНА РОЗВІДКА 10. ПОВІТРЯНА РОЗВІДКА 11. ВОДЯНА РОЗВІДКА 12. ПІДЗЕМНА РОЗВІДКА <p>Пошук потерпілих і подання їм першої допомоги є головним завданням рятувальників під час ліквідації наслідків НС. Пошук потерпілих починається з ознайомлення з результатами розвідки, вивчення зони</p>	Час: 45 год.

(місця) проведення робіт, характеру НС і визначення методики проведення пошуку. Мета пошуку – встановити місця знаходження, а також стан потерпілих в зоні НС.

На початковому етапі пошуково-рятувальних робіт застосовується тактика «поверхнево-просторового» пошуку. При цьому пошук ведеться по всій зоні НС в легко доступних місцях, в першу чергу в тих місцях, звідки лунають кликання про допомогу. Перевага цієї тактики в тому, що одночасно охоплюється практично вся зона «НС» із застосуванням невеликої кількості технічних засобів, та при невеликих витратах часу. Недоліком є те, що потребується багато сил.

В подальшому, після того як знайдено та вилучено потерпілих з легко доступних місць, застосовується тактика «визначення головних об'єктів» проведення пошуку. При цьому в загальній зоні «НС» виділяються місця, які мають пріоритет часу, тобто на них утворилася небезпека (вогонь який розповсюджується, наявність продуктів згоряння, недостача кисню, загроза затоплення тощо) в цих місцях концентруються сили та засоби для проведення пошуку та рятування потерпілих. При цьому в загальній зоні «НС» виділяються місця, які мають пріоритет часу, тобто на них утворилася небезпека (вогонь який розповсюджується, наявність продуктів згоряння, недостача кисню, загроза затоплення тощо) в цих місцях концентруються сили та засоби для проведення пошуку та рятування потерпілих. Перевага цієї тактики в тому, що потрібно менше сил.

Недоліком є те, що зменшується зона пошуку, отже збільшується час. Якщо сил та засобів достатньо, то одночасно застосовуються обидві тактики.

Для скорочення часу проведення розшуку постраждалих потрібно користуватися наступними загальними правилами:

- послідовність вибору об'єктів для ведення пошуку заснована на принципі від простого до складного, тобто пошук ведеться в місцях, що мають малі пошкодження та з малим ступенем небезпеки, далі з більшими та ін.;
- при визначенні місць найбільш вірогідного перебування потерпілих необхідно мати на увазі час виникнення НС: в робочий час потерпілих буде більше на об'єктах та в установах і менше в житлових будинках, в неробочий – навпаки;
- урахувати час протікання (розвитку) НС, для того щоб зробити висновок, де шукати потерпілих. Якщо аварійна ситуація розвивалася таким чином, що у людей був час тікати з небезпечної зони, то потерпілих слід шукати на шляхах евакуації (коридори, вихідні двері, вікна, сходові клітки), якщо не було часу покинути небезпечну зону, то на робочих місцях, кімнатах, під плитами

	<p>перекриттів в першу чергу у пустотах;</p> <ul style="list-style-type: none"> - пошук вести в тиші; - пошук вести мінімум парами; - в першу чергу визволяються живі, а в разі знаходження загиблих вони не визволяються, а позначаються місця їх знаходження. Загиблі визволяються в останню чергу; - розшук потерпілих проводиться доти, доки не буде встановлено, що в зоні НС не залишилося ні живих, ні загиблих. <p>Після вивчення зони проведення робіт і характеру НС рятувальники вибирають оптимальний метод пошуку потерпілих. До числа основних методів пошуку потерпілих відносяться: візуальний, акустичний (звуковий), прочісування місцевості, пошук слідами, зондування, опитування очевидців, пошук з повітря, пошук з використанням спеціальних приладів, тварин.</p> <p>Візуальний метод. Близько 90% інформації людина одержує за допомогою зору. Тому основним способом пошуку потерпілих є візуальний. Він полягає в огляді місцевості і визначенні місцезнаходження потерпілих. Візуальний метод висуває підвищені вимоги до зору, спостережливості і зорової пам'яті рятувальників, оскільки найчастіше видимими залишаються лише невеликі частини тіла, фрагменти одягу, спорядження, обмундирування, сліди крові.</p> <p>Візуальний пошук починається з огляду усєї видимої зони НС. При цьому рятувальник веде спостереження, перебуваючи на одному місці чи пересуваючись. Для збільшення поля зору необхідно використовувати високі місця. З метою оптимізації візуального пошуку доцільно використовувати біноклі, підзорні труби, збільшувальні стекла, перископи, прилади нічного бачення. Вони дозволяють вести спостереження на відстані й в умовах, недоступних неозброєному людському оку.</p> <p>Для проведення візуального пошуку в нічний час, у темних замкнутих просторах, печерах, у тумані чи димі повинні застосовуватися прожектори, ліхтарі, лампи, смолоскипи, свічі, освітлювальні ракети. Іноді необхідно вести візуальний пошук уночі, з метою виявлення світла багаття чи ліхтарика. Вогні великого міста видно на відстані 60 км, світло вертикального прожектора – на відстані 50 км, світло фар автомобіля – на відстані 10 км, вогонь багаття – на відстані 8 км, світло електричного ліхтарика – на відстані 3÷4 км.</p> <p>У разі виявлення потерпілих потрібно подати їм допомогу, організувати евакуацію, доповісти керівнику і, за необхідністю, продовжити подальший пошук людей. Рішення про припинення пошуку приймає тільки керівник роботи.</p> <p>У ході прочісування місцевості рятувальники повинні бути забезпечені топографічними картами, картами</p>	
--	--	--

	<p>лісництва, компасами, засобами подання невідкладної допомоги потерпілим, продуктами харчування. Рух учасників пошуку повинен здійснюватися з дотриманням заходів безпеки, а одяг і взуття відповідати умовам роботи і погодним умовам.</p> <p>Пошук слідами. В умовах природного середовища ефективним способом пошуку потерпілих є пошук слідами на снігу, траві, грязі, льоду, куряві, піску, по залишених предметах, зарубках. За слідами визначаються напрямки руху, наявність техніки, тварин, на яких пересувалися потерпілі, спорядження, продуктів харчування, медикаментів, стан потерпілих, кількісний і якісний склад групи, час перебування людей в обстежуваній місцевості. У тих випадках, коли слід не обривається і добре видний, пошук потерпілих не припиняється до їх виявлення.</p> <p>Пошук слідами здійснюється в пішому порядку, з використанням тварин і техніки, групою рятувальників у кількості 5÷6 чоловік. Це необхідно для забезпечення оперативності і надання допомоги навіть у випадку дроблення основної групи на кілька груп, що йдуть по різних маршрутах у залежності від кількості потерпілих і напрямку їх пересування.</p> <p>Пошук слідами може продовжуватися кілька днів. Тому рятувальники повинні мати при собі запас продуктів з урахуванням потреб потерпілих, медикаменти, спорядження, засоби зв'язку. Під час проведення такого пошуку не можна затоптувати сліди, усі предмети, що зустрічаються на шляху проходження, повинні бути зібрані, а інформація про роботу занесена в маршрутний лист (на карту).</p> <p>Для визначення напрямку руху автомобіля необхідно знати, що воронкоподібні завихрення на дні сліду спрямовані гострими кутами у бік руху. Пісок, курява, грязь відкладаються по схилі колії у вигляді віяла, спрямованого в протилежну від напрямку руху сторону. Кінці роздавлених колесами гілок і палок звернені у бік руху транспорту. При переїзді через калюжі сліди води і грязі спрямовані у бік руху транспорту.</p> <p>Для визначення напрямку руху по відбитках лиж і палок рятувальник повинен знати, що відбиток площини кільця лижної палиці нахилений у бік руху. Глибока лижня, велика кількість відбитків лижних палиць свідчать про те, що пройшла група людей.</p> <p>Для проведення пошуку потерпілих у снігу, воді, у сипучих пісках і темних нішах використовується зондування, засноване на застосуванні спеціального пристосування – зонда, що являє собою 3÷4-метровий металевий стрижень з короною на кінці. Корона призначена для одержання інформації про ті предмети, у які упирається зонд.</p>	
--	--	--

		<p>Використання тварин. Пошук потерпілих може здійснюватися з використанням тварин. Найчастіше в ньому беруть участь спеціально підготовлені кінологами собаки. Цей спосіб заснований на їхній природній здатності уловлювати запахи і реагувати на них (гавкіт, задана поза, стандартні рухи). Під час пошуку собаки обнюхують зони ймовірного перебування потерпілих (завал, лавина, замкнутий і вузький простір).</p> <p>Ефективність використання цих тварин знижується за наявності в повітрі диму, будь - яких пахучих речовин. Пересуваючись завалами тварини можуть травмувати лапи, тому періодично їх потрібно виводити з зони НС для відпочинку.</p> <p>Один із способів пошуку пов'язаний з умінням рятувальника використовувати власний нюх. Так, за запахом диму можна визначити місцезнаходження багаття, житла, бівуаку; добрий нюх визначить присутність у повітрі деяких отруйних газів – аміаку, хлору, сірководню, визначить якість їжі і води.</p> <p>Пошук потерпілих за допомогою дотику ґрунтується на одержанні інформації від зіткнення з предметом і використовується в умовах обмеженої видимості, у мутній воді, снігу.</p> <p>Для прискорення пошуку потерпілих на великих територіях використовуються літальні апарати, річкові (морські) судна, наземна техніка.</p> <p>Успішно застосовується для проведення візуального пошуку потерпілих на великих територіях авіаційна техніка, переважно вертольоти і літаки. Вони здійснюють фотографування окремих ділянок земної поверхні чи води з подальшим розшифруванням отриманого матеріалу. Такий спосіб найбільш ефективний у випадках авіаційних, морських катастроф, повенів, лісових пожеж.</p> <p>Початок: подано команду «До виконання завдання приступити».</p>	
4	Підбиття підсумків	<p>Дати оцінку рівню підготовленості особового складу.</p> <p>Визначити приклади правильного виконання вправи.</p> <p>Вказати на характерні помилки. Оголосити оцінки.</p> <p>Відповісти на запитання</p>	Час: 5 хв.

Методичну розробку підготував:

Заступник керівника навчальної групи №11

майор служби цивільного захисту

«_____» _____ 2024 року

Олександр ДРЕЙ